

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Лиляна Иванова Русанова

катедра: „Социални и стопански науки“, Технически университет – Габрово

на дисертационен труд на тема:

“ КРОС-КУЛТУРНО СРАВНЕНИЕ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО СОЦИАЛНА РАБОТА В БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ “

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“

Докторска програма: Организация и управление на социалните дейности

Професионално направление: 3.4. Социални дейности

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Автор: **Весела Стойчева Иванова**

Научен ръководител: **проф. д-р Васка Станчева-Попкостадинова**

1. Данни за докторанта и процедурата

Докторант Весела Иванова е получила висшето си образование в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и притежава бакалавърска и магистърска степен по английска филология. Има повече от 20 годишен опит в образователната сфера, където работи като учител по английски език в различни образователни институции. През 2017 г. е зачислена като редовен докторант в катедра „Медико-социални науки“ при Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“, при Югозападен университет „Неофит Рилски“. С решение на ФС на Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт, протокол №16/21.02.2023 г. дисертационният труд е насочен към защита. Със заповед № 249 от 23.02.2023 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ е определен състава на научното жури и е стартирана процедура за защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Организация и управление на социалните дейности“, професионално направление 3.4. Социални дейности, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки.

2. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд съдържа увод, три глави, заключения и 4 приложения с общ обем от 149 страници, онагледени с 43 таблици и 11 фигури. В *уводната част* е направена

задълбочена обосновка на актуалността на изследването, като още тук проличава ярко подчертан персонален интерес на автора към проблематиката на изследването. Налице е цялостна, ясно очертана и добре структурирана концептуална рамка – цел, задачи, обект, предмет, аргументирано избран изследователски подход със съответните методи за изследване и основна хипотеза. Основните компоненти на рамката са прецизно диференцирани, което допринася за добрата организация и осъществяване на изследването като дизайн, процедура и методика.

В първа глава докторант Иванова е направила историческа ретроспекция на развитието на социалната работа в България и Румъния и закономерно обобщава значението на образованието по социална работа като ключов инструмент за динамичното ѝ развитие през последните години. Литературният обзор е направен през призмата на промените в системата на висшето образование в България, на чиято основа са открити четири етапа в развитието на обучението по социална работа. Логично анализът е обвързан с аспектите по осигуряване на качеството на обучението по социална работа и в двете страни, както и с основните теории за мотивация при избора на професия. Още в първа глава чрез сравнение между практиката в България и Румъния закономерно се обобщава наличието на прилики и различия в образователните практики. Реализираният теоретичен обзор се позовава на 174 литературни източника, от които 31 на кирилица и 143 на латиница. От представената информация е видно, че подобни изследвания не са провеждани както в България, така и в Румъния. Предвид значимостта на обучението по социална работа и връзката му с качествено развитие на човешките ресурси в социалната система подобно проучване е навременно и значимо и има отражение както върху подобряване на качеството на предлагания образователен продукт от висшите училища, така и върху бъдещото развитие на социалната практика.

Във втора глава детайлно са описани целта, задачите, предмета и обекта на изследването, както и основната хипотеза. Именно дефинираната рамка е аргумент за създаване на авторска концептуално-методическа част, включваща разработен инструментариум, методи за събиране на информацията, анализ на натрупаната информация. Специално бих искала да подчертая заслугата на докторанта за използвания инструментариум, чрез който е реализирано задълбочено изследване, обединяващо теоретичните и емпирични данни. В рамките на дисертационния труд е използвана

анкетната карта за реализиране на проучване сред 403 студенти от специалност „Социални дейности“, ОКС „Бакалавър“. Разработеният инструментариум съдържа 18 въпроса, които целенасочено търсят емпирична информация за мотивацията за избор на специалност и университет, удовлетвореност от обучението и готовност за развитие в професията. Въпросите са ясно формулирани, съобразени са с профила на респондентите и съответстват на предварително поставените цел и задачи на дисертационния труд. Подбраните респонденти също допринасят за качеството на получената информация, тъй като студентите са основен потребител на образователната услуга, от една страна, а от друга са бъдещите работещи в социалната сфера. Авторското изследване е подкрепено с полу-структурирано интервю сред преподаватели с практически и преподавателски опит в областта на социалната работа. Избраният инструментариум, както и събраната емпирична информация, позволяват реализиране на обстоен анализ и най-важното аргументирани изводи. Разработеният инструментариум от една страна, съответства на основните цели и задачи на дисертационния труд, а от друга, събраната емпирична информация е достатъчно надеждна основа за реализиране на обстойно проучване на обучението и в двете страни. По този начин изследването има научен и практико-приложен характер, както и може да намери приложение за подобряване на обучението по социална работа и за обогатяване на глобалното разбиране на социална работа.

В трета глава е представен документален анализ на учебните планове, дисциплини, географското разпределение на университетите, предлагащи обучение в ПН 3.4 Социални дейности. Анализът ясно откроява наличието на прилики в обучението на студенти в университетите от двете страни, свързани със стремежа на висшите училища да предоставят качествено обучение, позволяващо формиране на умения и компетентности, съответстващи на реалните потребности на практиката. В рамките на анализа закономерно е обобщено, че обучението по социална работа в Румъния е строго подчинено на Националните стандарти за качество на висшето образование, докато в България липсват такива стандарти. На основата на анализ на събраните емпирични данни е реализирано сравнение на социално-демографския профил на студентите от България и Румъния. Аргументирано е представен факта, че специалност „Социални дейности“ е по-предпочитана от жените и в двете страни. От направеният анализ е видно, че процентът на студентите в България, които са преживявали травматично събитие е два пъти по-висок, както и че интерес към професията в България

имат хора на възраст между 30-49 година сравнено с Румъния, където професията е предпочитана от лица на възраст между 17-25 години. Интересна е констатацията, че при избор на университет и специалност в България влияние оказва пола и възрастта, а в Румъния вида на завършеното образование. Цялостният анализ води до аргументираният извод, че в Румъния професията социален работник е регулирана, за разлика от българската практика, а логично следствие от това са и предпочитанията за стартиране на кариера, които също се различават в двете страни. Критичният анализ на информацията получена от проведените интервюта с преподавателите от двете страни ясно насочва към наличието на предизвикателства пред обучението на бъдещи социални работници и пред развитието на професията. Докато в България източниците на предизвикателства произтичат от различното ниво на подготовка на студентите, тяхната мотивация и личностно присъствие в професията, то в Румъния предизвикателствата произтичат от общественото регулиране на професията. Прави впечатление факта, че и в двете страни се наблюдава нисък престиж на професията и отрицателен медиен образ.

Заключението отразява постигнатите резултати от цялостната изследователска работа. Всичко това ми дава основание да отбележа, че дисертационния труд е сериозно, последователно, задълбочено и добре реализирано изследване с приноси в обогатяването на съществуващата практика и преосмислянето на начина, по който е организирано обучението по социална работа и в двете страни.

Авторефератът отразява съществените части на дисертационния труд в логически последователен ред и представя убедително работа на докторанта.

3. Силни и слаби страни на предложения дисертационен труд

Към *силните страни* на дисертационния труд може да се посочи представянето на интересна тема за сравняване на обучението по социална работа в двете страни Румъния и България, които имат прилики както в исторически, така и в културен контекст. Темата е изключително предизвикателство, а реализираното сравнително изследване е първото в България. Осветлените въпроси в рамките на дисертационният труд придават приложна значимост на изследването и могат да послужат като отправна точка за формиране на нови образователни подходи, с цел повишаване на качеството на обучението по социална работа

и в двете страни. Резултатите от документалния анализ и натрупаните емпирични данни са добре визуализирани.

Към *слабите страни* може да се посочи, че има относителна неравностойност на отделните глави и параграфи.

4. Научни приноси

Дисертационният труд има емпиричен характер, който определя и характера на приносите. Формулираните от докторанта приноси съответстват на цялостната логика на изследването и имат съществен практико-приложен смисъл.

5. Публикации и участия в научни форуми

Дисертационният труд е придружен от 6 статии и доклади, публикувани на международни конференции в България и чужбина. Приемам за коректни и убедителни формулираните изводи и основните акценти в представените публикации. Докторант Иванова е взела участие в 7 научни форуми и 3 проекта.

6. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертационният труд представя емпирични данни, анализ и обобщения, които до този момент не са изследвани в България. Предвид качествата на дисертационното изследване и формулираните приноси, препоръчвам популяризиране и широко разпространение на дисертационния труд, за да бъде от полза на висшите училища, реализиращи обучение по социална работа, специалисти и експерти от практиката. Препоръчвам и продължаване на изследователските търсения, с цел по-ясно открояване на дефицитите на образователната среда и нейното влияние върху ефективността на предлаганите социални услуги, както и върху професионализацията на социалната работа в България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният за обсъждане и защита дисертационен труд е реализиран чрез прецизно осъществено изследване, чиито резултати са със съществена **приложна значимост**. Разработката **отговаря на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). Дисертационният труд показва, че докторантът Весела Иванова **притежава** задълбочени теоретични знания и **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Весела Стойчева Иванова в област на висше образование: 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4 Социални дейности.

23.03.2023 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Лиляна Русанова)